

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-159/21 – 1

Lieta C-159/21

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2021. gada 11. marts

Iesniedzējtiesa:

Fővárosi Törvényszék (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 27. janvāris

Prasītājs:

GM

Atbildētāji:

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (Ārvalstnieku policijas iestādes Valsts galvenā pārvalde, Ungārija)

Alkotmányvédelmi Hivatal (Konstitūcijas aizsardzības birojs)

Terrorelhárítási Központ (Terorisma apkarošanas centrs)

***Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa)**

[..] Administratīvajā procesā patvēruma jomā [..] starp prasītāju **GM** ([..] Budapešta [..]) [..] un **pirmo atbildētāju *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*** ([..] Budapešta [..]) [..], **otro atbildētāju *Alkotmányvédelmi Hivatal*** ([..] Budapešta [..]) [..] un **trešo atbildētāju *Terrorelhárítási Központ*** ([..] Budapešta [..]) *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) pieņem šādu

lēmumu:

Šī tiesa uzsāk prejudiciālā nolēmuma tiesvedību Eiropas Savienības Tiesā, lai tā interpretētu atsevišķas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (turpmāk tekstā – “Patvēruma procedūru direktīva”) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (turpmāk tekstā – “Patvēruma standartu direktīva”), noteikumus.

Šī tiesa uzdod Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1. Vai Patvēruma procedūru direktīvas 11. panta 2. punkts, 12. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 2. punkts, 23. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 45. panta 1. punkts un 3.–5. punkts – ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu, – ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja ir piemērojams šīs direktīvas 23. panta 1. punktā minētais izņēmums saistībā ar valsts drošības apsvērumu, dalībvalsts iestādei, kura starptautiskās aizsardzības jomā ir pieņēmusi lēmumu atteikt vai atņemt statusu, pamatojoties uz valsts drošības apsvērumu, un specializētajai iestādei, kura ir noteikusi konfidencialitāti, ir jāpārlicinās, ka pieteikuma iesniedzējam, bēglim vai ārvalstniekam, kuram ir piešķirta alternatīvā aizsardzība, vai arī tā juridiskajam pārstāvim katrā ziņā tiek nodrošinātas tiesības piekļūt vismaz būtiskajai konfidencialajai vai klasificētajai informācijai vai datiem, ar kuriem ir pamatots lēmums, kura pamatā ir minētais apsvēruma, un izmantot šo informāciju vai datus ar lēmumu saistītajā procesā, tad, ja atbildīgā iestāde apgalvo, ka šādas informācijas sniegšanas būtu pretrunā valsts drošības apsvērumam?
2. Apstiprinošas atbildes gadījumā – kas tieši ir jāsaprot ar “būtisko” konfidencialo pamatojumu, kas ir šāda lēmuma pamatā, piemērojot Patvēruma procedūru direktīvas 23. panta 1. punkta b) apakšpunktu un ņemot vērā Hartas 41. un 47. pantu?
3. Vai Patvēruma standartu direktīvas 14. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 17. panta 1. punkta d) apakšpunkts, kā arī Patvēruma procedūru direktīvas 45. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 3. un 4. punkts un tās 49. apsvēruma ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru bēgļa vai ārvalstnieka, kuram ir piešķirta alternatīvā aizsardzība, statusa atņemšana vai izslēgšana no šāda statusa tiek īstenota, izmantojot lēmumu bez pamatojuma, kurš ir balstīts vienīgi uz automātisku atsauci uz specializētās iestādes saistošu un imperatīvu atzinumu, kurš arī nav pamatots un kurā ir noteikts, ka pastāv valsts drošības apdraudējums?
4. Vai Patvēruma procedūru direktīvas 20. un 34. apsvēruma, kā arī 4. pants un 10. panta 2. punkts un 3. punkta d) apakšpunkts, un Patvēruma standartu direktīvas 14. panta 4. [punkta] a) apakšpunkts un 17. panta 1. [punkta]

d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru šī specializētā iestāde veic izslēgšanas pamatu pārbaudi un pieņem lēmumu pēc būtības procedūrā, kas neatbilst Patvēruma procedūru direktīvas un Patvēruma standartu direktīvas materiālajām un procesuālajām normām?

5. Vai Patvēruma standartu direktīvas 17. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj izslēgšanu, pamatojoties uz apstākli vai noziedzīgu nodarījumu, kas jau bija zināms pirms spēkā stājušās sprieduma vai galīgā lēmuma par bēgļa statusa atzīšanu pieņemšanas, bet nav bijis pamats izslēgšanai ne attiecībā uz bēgļa statusa atzīšanu, ne arī alternatīvo aizsardzību?

Pamatojums

I. Pamatlietas priekšmets un attiecīgie fakti

Prasītājs, Sīrijas pilsonis, lūdza patvērumu 2005. gadā, kad viņš izcieta brīvības atņemšanas sodu, kas bija piespriests par liela daudzuma narkotisko vielu neatļautu izmantošanu, pamatojoties uz 2002. gadā pasludinātu galīgu notiesājošu spriedumu krimināllietā. Prasītājs ieguva “uzņemtas personas” statusu¹, tomēr šo statusu zaudēja 2010. gadā, kad tas tika pārskatīts, un tas tika apstiprināts ar tiesas nolēmumu. 2011. gadā prasītājs vēlreiz iesniedza pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, un pamatojoties uz to *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) ar 2012. gada 29. jūnija spriedumu viņu atzina par bēgli “*sur place*”. Pēc tam 2019. gadā pēc iestādes ierosmes tika uzsākts administratīvais process bēgļa statusa atņemšanai[:] prasība par šo administratīvo lēmumu (2019. gada 15. jūlija lēmums [..]) tika celta iesniedzējtiesā administratīvā tiesvedībā, kurā prasītājam tika atņemts bēgļa statuss, bet tika atzīts, ka ir jāpiemēro izraidīšanas aizliegums. Administratīvā procesa laikā trešais atbildētājs (Terorisma apkarošanas centrs) un otrais atbildētājs (Konstitūcijas aizsardzības birojs) šajā administratīvajā tiesvedībā savā atzinumā bija secinājuši, ka prasītāja uzturēšanās Ungārijā apdraud valsts drošību. Pamatojoties uz iepriekš minēto, patvēruma jautājumos kompetentā iestāde secināja, ka prasītāja gadījumā pastāv iemesls bēgļa statusa un ārvalstnieka, kuram ir piešķirta alternatīvā aizsardzība, statusa atzīšanas izslēgšanai.

II. Lietas dalībnieku argumentācijas būtiskie elementi

Tiesvedības sākumā **prasītāja** juridiskais pārstāvis ierosināja iesniedzējtiesai iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Eiropas Savienības Tiesā (turpmāk tekstā – “Tiesa”)[:] viņš protestēja pret to, ka būtībā nevar piekļūt būtiskākajiem

¹ Tulkotāja piezīme: “befogadott”, burtiski tulkojot, ir viens no Ungārijas Likumā par tiesībām uz patvērumu reglamentētajiem statusiem, kas paredzēts tieši tādām personām, kurām netiek piešķirts bēgļa statuss vai alternatīvā aizsardzība, bet kurām ir jāpiemēro neizraidīšanas princips.

“konfidencialajiem” datiem, ar kuriem tiek pamatots valsts drošības apdraudējums, un ka pat tad, ja viņš tiem varētu piekļūt, atbilstoši spēkā esošajiem tiesību aktiem viņš tos nevarētu izmantot tiesvedībā. Viņš uzsvēra, ka arī attiecīgajā Tiesas interpretācijā ir norādīts, ka patvēruma jautājumos kompetentajai iestādei ir jāveic individuāls pieteikuma novērtējums un tā nevar pamatot savu lēmumu vienīgi ar secinājumiem, kas izriet no specializētās iestādes (valsts drošības jomā) atzinuma. Turklāt prasītājs uzskatīja, ka Ungārijas tiesību aktos – lai gan Savienības tiesībās tas nav atļauts – izslēgšanas pamatiem, uz kuriem tiek balstīta statusa atņemšana, ir pievienots izslēgšanas pamats, kas ir pretrunā Savienības tiesībām.

Otrais un trešais **atbildētājs** kā specializētās iestādes atsaucās uz apstākļiem, kas konstatēti to pašu procesos un ietverti klasificētajā lietā, un uzturēja savus secinājumus par valsts drošības apdraudējumu.

Patvēruma jautājumos kompetentā iestāde, kas norādīta kā pirmā atbildētāja, uzstāja uz specializēto iestāžu, kas norādītas kā otrais un trešais atbildētājs, pārbaudi rezultātu, saskaņā ar kuru prasītāja uzturēšanās Ungārijas teritorijā apdraud valsts drošību. Ņemot vērā iepriekš minēto, patvēruma jautājumos kompetentā iestāde uzskata, ka prasītājam nevar tikt atzīts ne bēgļa, ne alternatīvās aizsardzības saņēmēja statuss.

III. Atbilstošie tiesību aktu noteikumi:

Savienības tiesības

Savienības tiesības saistībā ar pirmo un otro prejudiciālo jautājumu:

1. Patvēruma procedūru direktīva, it īpaši tās 11. panta 2. punkts, 12. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 2. punkts, 23. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 45. panta 1. punkts un 3.–5. punkts
2. Harta, īpaši tās 41. un 47. pants

Savienības tiesības saistībā ar trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu:

1. Patvēruma standartu direktīva, it īpaši tās 14. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 17. panta 1. punkta d) apakšpunkts
2. Patvēruma procedūru direktīva, it īpaši tās 4. pants, 10. panta 2. punkts un 3. punkta d) apakšpunkts un 45. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 3. un 4. punkts, kā arī 20., 34. un 49. apsvērumi

Savienības tiesības saistībā ar piekto prejudiciālo jautājumu:

Patvēruma standartu direktīva, it īpaši tās 17. panta 1. punkta b) apakšpunkts

Ungārijas tiesību akti:

Ungārijas tiesības saistībā ar pirmo un otro prejudiciālo jautājumu:

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (2007. gada Likums Nr. LXXX par patvēruma tiesībām, turpmāk tekstā – “Likums par patvēruma tiesībām”) 57. pants

(1) Šī likuma reglamentētajos procesos specializētā iestāde sniedz atzinumu par tehniskiem jautājumiem, kuru vērtējums ietilpst tās kompetencē. [..]

(3) Patvēruma jautājumos kompetentā iestāde nevar atkāpties no specializētās iestādes atzinuma, ja lēmums par tajā aplūkotajiem jautājumiem neietilpst tās kompetencē. [..]

A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (2009. gada Likums Nr. CLV par klasificētās informācijas aizsardzību, turpmāk tekstā – “Likums par klasificētas informācijas aizsardzību”) 3. pants

1. Klasificētā informācija:

a) Valsts klasificētā informācija: jebkura informācija, kas attiecas uz sabiedrības interesēm, kuras var aizsargāt, piemērojot klasifikāciju, kura ir marķēta ar klasifikācijas marķējumu saskaņā ar šajā likumā vai saskaņā ar to pieņemtajos tiesību aktos noteiktajām īpašajām formālajām prasībām un kurai neatkarīgi no tās noformējuma veida klasifikācijas procedūras ietvaros klasificētājs ir paredzējis, ka tās izpaušana, neatļauta iegūšana, grozīšana vai izmantošana, nodošana personai, kurai nav atļaujas, rīcībā, vai traucēta piekļuve pilnvarotai personai tās spēkā esamības laikā pārkāpj vai tieši apdraud kādu no sabiedrības interesēm, kuras var tikt aizsargātas, izmantojot klasifikāciju (turpmāk tekstā visi kopā – “kaitējums”), un, ņemot vērā tās saturu, ierobežo tās izplatību un piekļuvi klasifikācijas ietvaros; [..]

[*omissis*: definīcijas, kas neattiecas uz šo lūgumu]

Likuma par klasificētās informācijas aizsardzību 11. pants

(1) Attiecīgajai personai ir tiesības piekļūt saviem personas datiem, kuriem ir valsts klasificētas informācijas statuss, pamatojoties uz klasificētāja izsniegtu piekļuves atļauju un bez nepieciešamības saņemt personīgo drošības pielaidi. Lai varētu piekļūt valsts klasificētajai informācijai, ieinteresētajai personai ir jāiesniedz rakstisks paziņojums par konfidencialitāti un jāievēro noteikumi par valsts klasificētas informācijas aizsardzību.

(2) Pēc ieinteresētās personas pieteikuma klasificētājs 15 dienu laikā lemj par piekļuves atļaujas piešķiršanu. Klasificētājs atsaka piekļuves atļauju, ja piekļuve informācijai kaitē klasifikācijas pamatā esošajām sabiedrības interesēm. Klasificētājam ir jāpamato atteikums piešķirt piekļuves atļauju.

(3) Ja piekļuves atļauja tiek atteikta, ieinteresētā persona var apstrīdēt šo lēmumu administratīvā tiesvedībā. Ja tiesa prasību apmierina, klasificētajam ir jāizdod piekļuves atļauja. Tiesa lietu izskata slēgtā sēdē. Tiesvedību var izskatīt vienīgi tiesnesis, kuram ir veikta valsts drošības pārbaude saskaņā ar Likumu par valsts drošības dienestiem. Prasītājs, persona, kas piedalās kā ieinteresētā persona kopā ar prasītāju, un tās pārstāvis nevar piekļūt klasificētajai informācijai tiesvedības laikā. Citām tiesvedībā iesaistītajām personām un to pārstāvjiem piekļuve klasificētajai informācijai ir vienīgi tad, ja tiem ir veikta valsts drošības pārbaude saskaņā ar Likumu par valsts drošības dienestiem.

Likuma par klasificētās informācijas aizsardzību 12. pants

(1) Klasificētās informācijas pārzinis var liegt datu subjektam tiesības piekļūt saviem personas datiem, ja, īstenojot šīs tiesības, tiek apdraudētas klasifikācijas pamatā esošās sabiedrības intereses.

(2) Ja uz datu subjekta tiesībām atsaucas tiesā, 11. panta 3. punktu *mutatis mutandis* piemēro tiesai, kas izskata lietu, kā arī piekļuvei klasificētajai informācijai.

Likuma par klasificētās informācijas aizsardzību 13. pants

(1) Klasificēto informāciju var izmantot vienīgi persona, kas iesniedz pamatojumu saistībā ar valsts vai civildienesta pienākumu izpildi un kurai, ievērojot likumā paredzētos izņēmumus, ir

- a) spēkā esoša personīga drošības pielaide, kas atbilst izmantojamās informācijas klasifikācijas līmenim,
- b) paziņojums par konfidencialitāti un
- c) lietošanas atļauja. [..]

(5) Ja vien likumā nav noteikts citādi, tiesai ir jāīsteno tiesību normās ietvertās pilnvaras, kas nepieciešamas, lai atrisinātu lietas, kas piešķirtas saskaņā ar sadales kārtību, bez nepieciešamības veikt valsts drošības kontroli, saņemot personīgo drošības pielaidi, paziņojumu par konfidencialitāti vai lietošanas atļauju.

Ungārijas tiesības saistībā ar trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu:

Likuma par patvēruma tiesībām 8. pants

(4) Par bēgli nevar atzīt ārvalstnieku, kura uzturēšanās Ungārijas teritorijā apdraud valsts drošību.

Likuma par patvēruma tiesībām 15. pants: “Alternatīvo aizsardzību neatzīst ārvalstniekam [..]

b) [ja viņa] uzturēšanās Ungārijas teritorijā apdraud valsts drošību.”

Ungārijas tiesības saistībā ar piekto prejudiciālo jautājumu

Likuma par patvēruma tiesībām 15. pants: “Alternatīvo aizsardzību neatzīst ārvalstniekam [..]

ab) attiecībā uz kuru pastāv izslēgšanas pamats saskaņā ar 8. panta 5. punktu;

Likuma par patvēruma tiesībām 8. pants

(5) Par bēgli nevar atzīt ārvalstnieku, kuram tiesa

a) ar galīgu spriedumu ir piespriedusi brīvības atņemšanas sodu vismaz uz pieciem gadiem par tīšu noziedzīgu nodarījumu,

b) ar galīgu spriedumu ir piespriedusi brīvības atņemšanas sodu par noziedzīgu nodarījumu, ko viņš izdarījis kā recidīvists, vairākkārtējs recidīvists vai vardarbīgs vairākkārtējs recidīvists,

c) ar galīgu spriedumu ir piespriedusi brīvības atņemšanas sodu uz vismaz trīs gadiem par noziedzīgu nodarījumu pret dzīvību, fizisko integritāti vai veselību, noziedzīgu nodarījumu, kas rada kaitējumu veselībai, noziedzīgu nodarījumu pret personas brīvību, noziedzīgu nodarījumu pret brīvību un dzimumneaizskaramību, sabiedriskā miera apdraudējuma pārkāpumu, noziedzīgu nodarījumu pret sabiedrības drošību vai noziedzīgu nodarījumu pret valsts pārvaldi.

IV. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums

Pirmais un otrais prejudiciālais jautājums

Kúria (Augstākā tiesa) attiecīgajā judikatūrā tiek uzskatīts, ka ieinteresēto personu procesuālās tiesības tiek garantētas jau ar to vien, ka tiesa, kas pārbauda administratīvo lēmumu, kura pamatā ir klasificēta informācija, var iepazīties ar specializētās iestādes dokumentiem, kuros ietverta klasificētā informācija. Tādējādi netiek prasīts, lai ieinteresētā persona varētu uzzināt attiecīgo informāciju vai vismaz tās būtību un to izmantot.

Ar Tiesas judikatūru par tiesību ierobežošanu saistībā ar lēmumiem, kas balstīti uz konfidenciālu informāciju, var iepazīties tostarp lietās C-300/11 un C-593/10.

Prasītāja gadījumā patvēruma jautājumos kompetentās iestādes lēmums izslēgt viņu no starptautiskās aizsardzības ir balstīts vienīgi uz to, ka abas specializētās iestādes, kas piedalījās procedūrā (otrais un trešais atbildētājs), savos atzinumos paziņoja, ka prasītāja uzturēšanās Ungārijā “apdraud valsts drošību”. Patvēruma jautājumos kompetentā iestāde nezināja iemeslus, uz kuriem bija balstīts specializētās iestādes atzinums, tostarp klasificēto informāciju.

Ne prasītājs, ne viņa juridiskais pārstāvis nevarēja ne izteikt apsvērumus par specializētās iestādes atzinumu bez pamatojuma, ko administratīvā procesa laikā saņēma patvēruma jautājumos kompetentā iestāde, ne apstrīdēt tā pamatojumu administratīvā procesa laikā. Prasītājam ir iespēja iesniegt pieteikumu par piekļuvi klasificētajai informācijai, kas attiecas uz viņu, saskaņā ar Likumu par klasificētās informācijas aizsardzību, bet, pat ja viņam tiek piešķirta piekļuve klasificētajai informācijai, viņam tomēr nav iespējas to izmantot administratīvajā procesā vai tiesvedībā. [Atbildētāji pamatlietā – Konstitūcijas aizsardzības birojs un Terorisma apkarošanas centrs – saskaņā ar to sniegto atbildi uz *Magyar Helsinki Bizottság* (Ungārijas Helsinku komiteja) informācijas pieprasījumu sabiedrības interesēs nepiešķir nekādu atļauju ieinteresētajām personām piekļūt klasificētajai informācijai, kas uz tām attiecas, nevienā no pieteikumiem, ko tie saņēma 2019. gadā un 2020. gada pirmajā pusgadā].

Tiesību izmantot informāciju neesamība nozīmē, ka, pat ja prasītājam ir zināma konfidenciāla informācija, viņam nav iespēju iesniegt apsvērumus par iemesliem, kas ir pamatā patvēruma procedūrā pieņemtajam lēmumam, nedz līdz ar to iesniegt argumentus par izslēgšanas pamata nepiemērojamību.

Likums par klasificētas informācijas aizsardzību neļauj specializētajai iestādei, kas lemj par piekļuves atļauju, daļēji apmierināt piekļuves pieteikumu, darot zināmus iemeslus pēc būtības, uz kuriem ir balstīts šīs iestādes atzinums.

Lai gan tiesai, kas pārbauda lēmuma patvēruma jomā un specializētās iestādes atzinuma, uz kuru tas ir balstīts, tiesiskumu (kā šajā gadījumā dara iesniedzējtiesa), ir tiesības piekļūt konfidenciālai vai klasificētai informācijai, tā šo informāciju nekur nevar izmantot, pat ne pamatlietā, un tiesa šajā ziņā nevar veikt nekādu paziņojumu vai konstatējumu – ne tiesvedībā, ne spriedumā. Tādējādi tiesas spriedumam neapšaubāmi trūkst faktu un apstākļu, uz kuriem šajā ziņā balstīt savu vērtējumu.

Tiesai ir jāpārbauda administratīvais lēmums un jālemj pēdējā instancē par izslēgšanas pamata, kas balstīts uz konfidenciālu vai klasificētu informāciju, piemērojamību, bez iespējas prasītājam vai viņa pārstāvim iesniegt savu aizstāvību vai argumentus un faktus, kas attiecīgajā gadījumā varētu atspēkot šī pamata [piemērojamību]. Tiesa, nepamatojot savu lēmumu, var lemt vienīgi par to, vai valsts iestādes norādītā klasificētā informācija var pamatot specializētās iestādes secinājumu.

Tiesa nekādā ziņā nevar garantēt, ka prasītājam pamatlietā tiktu paziņota pamatu, uz kuriem ir balstīts tiesas pārbaudītais specializētās iestādes atzinums un lēmums pēc būtības patvēruma jomā, būtība.

Patvēruma procedūru direktīvas 23. panta 1. punkta b) apakšpunkts Ungārijas tiesībās nav transponēts, un tas rada papildu izņēmumu no minētās direktīvas šajā pantā atļautā skaidrā izņēmuma. Tomēr šādi rīkoties neļauj nedz Direktīva, nedz LESD 72. pants, nedz kāda cita Savienības tiesību norma.

Tādējādi, kā tika izklāstīts, nav skaidrs, vai norādītie Ungārijas tiesību akti garantē Patvēruma procedūru direktīvā un Hartas 47. pantā garantētās prasītāja procesuālās pamattiesības, kā arī tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

Iepriekš minētās Patvēruma procedūru direktīvas tiesību normas ir jāinterpretē precīzi, jo ierobežojums vai piekļuves atteikums konfidenciālai informācijai, kas apdraud procesuālās tiesības un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, *in fine* var izraisīt patvēruma tiesību (Hartas 18. pants) un citu pamattiesību, uz kurām daļēji attiecas ierobežošanas aizliegums (Hartas 2., 4., 6. un 19. pants), pārkāpumu, ja lēmums starptautiskās aizsardzības jomā ir pieņemts nepamatoti.

Trešais un ceturtais prejudiciālais jautājums

Lietā C-369/17 Tiesa jau ir nospriedusi, ka patvēruma jautājumos kompetentajai iestādei ir jāpieņem individuāls lēmums par izslēgšanas pamatiem, izvērtējot un ņemot vērā pēc būtības visus pieejamos faktus. Arī spriedumos lietās C-715/17 un C-380/18 ir ietvertas norādes saistībā ar šo izsvēršanu.

Saskaņā ar Ungārijas tiesisko regulējumu specializētajai iestādei ir jāsniedz saistošs atzinums bez pamatojuma par to, vai pastāv “valsts drošības apdraudējums”, no kura patvēruma jautājumos kompetentā iestāde nevar atkāpties, līdz ar to šajā ziņā šis pēdējās iestādes lēmumā ir ietverta vienīgi atsauce uz specializētās iestādes atzinumu un atsauce uz tiesību aktiem. Tādējādi Ungārijas tiesiskā regulējuma sekas ir tādas, ka starptautiskās aizsardzības lēmums pēc būtības tiek pieņemts ar patvēruma jautājumos kompetentās iestādes – kura arī nezina specializētās iestādes atzinuma pamatojumu – lēmumu, kurā galu galā nav iespējams veikt padziļinātu pārbaudi par to, vai individuālajā gadījumā pastāv un ir piemērojams izslēgšanas pamats, nedz ņemt vērā individuālos apstākļus, nedz arī izsvērt nepieciešamību un samērīgumu. No direktīvām un attiecīgajiem Tiesas spriedumiem izriet, ka pat specializētas (valsts drošības) iestādes pārbaudes gadījumā atbildīgā iestāde nevar pieņemt lēmumu pēc būtības par patvēruma pieteikumu (proti, vai tiek atzīts vai atņemts bēgļa statuss vai ārvalstnieka, kuram piešķirta alternatīvā aizsardzība, statuss), kas automātiski balstās vienīgi uz citas iestādes lēmumu – kurai ir pilnvaras lemt par daļēji specializētu jautājumu–, pašai neveicot vērtējumu, kas pieprasīts atbilstoši Patvēruma standartu direktīvas 4. pantam.

Tātad Ungārijas tiesiskā regulējuma sekas ir tādas, ka nevis patvēruma jautājumos kompetentā iestāde veic starptautiskās aizsardzības [pieteikuma] izskatīšanu pēc būtības un beigās pieņem atbilstošu lēmumu, bet gan to veic divas specializētās iestādes, kas neatbilst nosacījumiem un nav pilnvarotas atbilstoši Patvēruma procedūru direktīvai veikt šo pārbaudi un pieņemt šo lēmumu, un kuras neīsteno savas procedūras atbilstoši attiecīgo direktīvu materiālajām un procesuālajām normām. Šī kompetences izslēgšana, kas šķiet esam pretrunā Savienības tiesībām, var apdraudēt Savienības tiesībās paredzētās procesuālās garantijas.

Alternatīvās aizsardzības gadījumā, lai gan Patvēruma standartu direktīvas 17. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir imperatīva norma, tās īstenošanai arī ir nepieciešams individuāls novērtējums, padziļināta pārbaude un līdzsvarošana, ko veic patvēruma jautājumos kompetentā iestāde. Pirmkārt, pašā šajā tiesību normā ir norādīts, ka apsvērumam, saskaņā ar kuru ir izpildīts nosacījums, kas saistīts ar draudiem drošībai, kas minēts šajā izslēgšanas pamatā, ir jābūt balstītam uz “nopietniem iemesliem”. Otrkārt, 19. panta 4. punktā ir skaidri paredzēts, ka dalībvalsts katrā gadījumā pierāda, ka attiecīgajai personai nav (vai vairs nav) tiesību uz alternatīvo aizsardzību saskaņā ar 19. panta 3. punktu (t.i., pieņēmums par draudiem drošībai).

Par piekto prejudiciālo jautājumu

Patvēruma jautājumos kompetentā iestāde, pamatojoties uz Likuma par patvēruma tiesībām 15. panta ab) punktā paredzēto izslēgšanas pamatu, konstatēja, ka prasītājam nevar atzīt ārvalstnieka, kuram piešķirta alternatīvā aizsardzība, statusu. Šajā nolūkā tā pamatojās uz prasītājam 2002. gada 6. jūnijā pasludināto notiesājošo spriedumu krimināllietā, kas kļuva galīgs pirms 18 gadiem, par noziedzīgu nodarījumu, kuru tā uzskata par “smagu”.

Šajā spriedumā piespriesto brīvības atņemšanas sodu prasītājs izcieta 2004. gadā, t.i., pirms 16 gadiem, un šis noziedzīgais nodarījums jau bija zināms brīdī, kad prasītājam tika piešķirts bēgļa statuss, kas tomēr tika atzīts, un ne iestāde, ne tiesa, kas lēma par bēgļa statusa piešķiršanu, nav piemērojušas ar šo noziedzīgo nodarījumu saistīto izslēgšanas pamatu.

Noslēgums

[*omissis*: valsts tiesību procesuālie apsvērumi]

Budapeštā, 2021. gada 27. janvārī.

[*omissis*: paraksti]